

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobkyně: **S. K.**, zastoupené Mgr. Richardem Polmou, advokátem se sídlem Mladá Boleslav, nám. Republiky 946, proti **žalovanému Ministerstvu vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 7. 2003, č. j. OAM-3268/VL-14-P19-2000, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 21. 10. 2003, č. j. 46 Az 811/2003-19,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalobkyně **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 8. 7. 2003, č. j. OAM-3268/VL-14-P19-2000, žalovaný neudělil žalobkyni azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu). Současně rozhodl tak, že se na žalobkyni nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

V žalobě proti rozhodnutí žalovaného žalobkyně citovala řadu ustanovení správního řádu, která správní orgán v řízení porušil a trvala na tom, že splnila zákonné podmínky pro udělení azylu dle § 12 zákona o azylu, resp. pro vztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Ke skutkovým důvodům odkázala na správní spis, především pak na protokol o pohovoru. Dodala, že žalovaný se při popisu situace v Arménii omezuje na vyjmenování zdrojů, z kterých vycházel, jejich obsahu však pozornost nevěnoval. Arménie se vyznačuje přebujelou korupcí, prorůstáním soukromé sféry se státní mocí a terorizováním obyvatelstva

zvůlí státních orgánů; politické zločiny jsou na denním pořádku. Kvůli znalosti poměrů na policii se ani nesnažila obrátit se tam o pomoc, neboť by na sebe pouze upozornila a stala by se nepohodlnou. Nemohla tedy situaci řešit vnitrostátně, neměla jiné východisko než odchod ze země. O možnosti obrátit se na nevládní organizace nevěděla. Poměry v zemi původu jí nedovolují návrat. Dalším důvodem bylo její manželství s českým občanem, když případné rozdělení by znamenalo porušení čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Navrhla, aby soud rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Krajský soud žalobu zamítl rozsudkem ze dne 21. 10. 2004. V odůvodnění rozsudku se ztotožnil se žalovaným v posouzení důvodu, pro nějž žalovaný neudělil žalobkyni azyl. Ze správního spisu vyplynulo, že žalobkyně nebyla pronásledována pro žádný z relevantních důvodů, jako důvod žádosti o udělení azylu uvedla jen obavy z výhrůžek soukromé osoby a skutečnost, že se v ČR provdala za českého občana. Nevyužil žádný z existujících mechanismů ochrany lidských práv, o azyl požádal z důvodu legalizace pobytu v ČR. Žalovaný po provedeném řízení usoudil, že azyl nelze žalobkyni udělit, neboť nesplňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12, § 13, § 14 zákona o azylu, a dále neshledal ani překážku vycestování podle § 91 zákona o azylu, a krajský soud mu dal po přezkoumání napadeného rozhodnutí v rámci žalobních bodů svým rozsudkem za pravdu.

Proti zamítavému rozsudku krajského soudu podala žalobkyně (dále též stěžovatelka) včas kasační stížnost založenou na důvodu uvedeném v § 103 odst. 1 písm. a), b), d) s. ř. s. Uvedla, že z Arménie přicestovala do ČR ze společensko-politických důvodů, neboť se oprávněně domnívala, že jí arménské státní orgány neposkytnou dostatečnou ochranu proti agresivnímu pachateli trestného činu, který jí hrozil za její svědectví přímo před soudem. V ČR se bez problémů začlenila do společnosti, našla si práci i bydlení, provdala se za českého občana, tvoří spolu harmonickou rodinu. Žalovaný nedostatečně posuzoval tyto velice důležité rodinné poměry. Pokud by musela opustit ČR, došlo by ke zničení jejího manželského soužití a v Arménii by ji pronásledovala mafie, hrozilo by jí vážné poškození zdraví nebo ztráta života. Tyto důvody jsou dostatečné pro udělení humanitárního azylu.

Podle jejího názoru pouze jediný pohovor nemohl v žádném případě postačovat pro neudělení azylu. Navíc některým položeným otázkám nerozuměla, nechápala jejich obsah a neměla dostatek času na jejich zodpovězení a promyšlení.

Dodala, že v řízení před soudem nebyla zastoupena advokátem ani jiným zástupcem a její práva tak byla poškozena. Domluví se jen obtížně česky a bez právního zastoupení nemohla uplatnit všechna svá práva, zaručená zákony a mezinárodními dohodami. Ze všech uvedených důvodů navrhla, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Kasační stížnost dále zřejmě omylem obsahovala odstavec týkající se „…*usnesení, kde je uváděno, že podání žalobkyně ze dne 3. 7. 2002 postrádá základní náležitosti podání, není uveden petit žaloby a nejsou uvedeny skutečnosti rozhodné v tomto řízení*…“. Vzhledem k tomu, že tento kasační důvod se zjevně nevztahuje k napadenému rozsudku, nebyl Nejvyšším správním soudem přezkoumáván.

Žalobkyně též požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. O této žádosti Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval, neboť rozhodl přímo ve věci samé.

Žalovaný ve svém vyjádření navrhl zamítnutí kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí krajského soudu v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a shledal kasační stížnost nedůvodnou.

Stěžovatelka v kasační stížnosti uvedla, že z Arménie přicestovala ze společensko-politických důvodů, neboť se oprávněně domnívala, že jí arménské státní orgány neposkytnou dostatečnou ochranu proti pachateli trestného činu, který jí hrozil přímo před soudem za její svědectví.

Jak plyne ze správního spisu, stěžovatelka byla v Arménii vystavena výhrůžkám ze strany soukromé osoby. Ani Nejvyšší správní soud však neshledal, že by stěžovatelka v průběhu celého správního řízení uváděla cokoliv, co by nasvědčovalo tomu, že žádá o azyl z některého z důvodů pro udělení azylu dle § 12 zákona o azylu. Jak správně uzavřeli žalovaný i krajský soud, trestné jednání osoby, vyhrožující stěžovatelce kvůli jejímu postavení svědka v soudním řízení trestním, nebylo pronásledováním ve smyslu zákona o azylu, neboť v prvé řadě nebylo motivováno stěžovatelčinými politickými postoji či některou z jejích sociálních charakteristik, jak jsou uvedeny v § 12 písm. b) zákona o azylu. Stěžovatelka se i přes výhrůžky vůbec neobrátila na policii nebo jiné státní orgány. Svým jednáním (či lépe řečeno nejednáním) tak stěžovatelka státním orgánům vůbec neumožnila k její ochraně zasáhnout. Je zákonité, že oběť trestného činu je vždy v nevýhodném postavení vůči pachateli. Musí ale překonat svůj strach z případné další konfrontace s pachatelem a požádat o pomoc příslušné státní orgány, chce-li přispět k tomu, aby pachateli byla další trestná činnost znemožněna. Stěžovatelku jistě nelze nutit k tomu, aby podávala trestní oznámení; stejně tak si ale ona sama nemůže činit nárok na ochranu na mezinárodní úrovni, pokud ani neumožnila státním orgánům vlastní země, aby se její věcí zabývaly. Nepokusila-li se získat ochranu prostředky vnitrostátního práva, nemůže jí být poskytnuta ochrana formou azylu: ta je totiž až poslední možností v situaci, kdy všechny ostatní nástroje práva selhaly.

Nelze tak než souhlasit s rozsudkem krajského soudu, že stěžovatelka neuváděla žádné skutečnosti, které by svědčily o přítomnosti důvodů pro poskytnutí azylu podle § 12 zákona o azylu.

Nejvyšší správní soud se též ztotožnil se závěrem žalovaného i krajského soudu o neexistenci překážek vycestování. Z údajů uváděných stěžovatelkou v návaznosti na zprávy Ministerstva zahraničí USA o stavu dodržování lidských práv v Arménii v letech 1999 - 2001 a informace z databáze ČTK nevyplynuly důvody zakládající překážku vycestování dle § 91 zákona o azylu, spočívající zejména v tom, že by stěžovatelka byla nucena vycestovat do státu, v němž by byl ohrožen její život nebo svoboda.

Jako azylově nerelevantní důvody, a to z hlediska § 12 - § 14 i § 91 zákona o azylu, pak Nejvyšší správní soud shledal jak skutečnost, že se stěžovatelka začlenila do společnosti a našla si práci i bydlení (což je zajisté pozitivní), tak její sňatek s českým občanem. Český právní řád na případy úpravy pobytu cizinců v ČR, kteří uzavřeli manželství s českým partnerem, pamatuje jinou právní úpravou, než zákonem o azylu, a to zejména zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

K námitce vad řízení před soudem, spočívající v tom, že stěžovatelka nebyla zastoupena advokátem, přičemž se jen obtížně domluví česky, se podává, že podle § 35 odst. 7 s. ř. s. může předseda senátu navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Žalobkyně však o ustanovení zástupce nežádala a smluvnímu zastoupení krajský soud nijak nebránil, z tohoto hlediska tedy Nejvyšší správní soud v řízení před krajským soudem neshledal pochybení. K implicitně namítanému porušení práva na tlumočníka pak nutno dodat, že krajský soud při realizaci tohoto stěžovatelčina práva nepochybil a nikterak ji v průběhu řízení neznevýhodnil. Jestliže stěžovatelka žalobu sepsala bezchybnou češtinou, na výzvy a poučení soudu nijak nereagovala a obtíže s domluvou v českém jazyce soudu nesdělila, jde o situaci, v níž v řízení před krajským soudem nevyšla

najevo potřeba ustanovit tlumočníka účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk. Totiž, ne ve všech případech, kdy mateřštinou účastníka řízení je jiný než český jazyk, je dána povinnost soudu, ustanovit takovému účastníku tlumočníka. Tato povinnost v souladu s § 36 odst. 1, § 64 s. ř. s. a § 18 o. s. ř., která jsou projevem ústavního principu rovnosti účastníků řízení vyjádřeného v čl. 96 odst. 1 Ústavy a v čl. 37 odst. 3 a 4 Listiny, vzniká soudu zpravidla tehdy, pokud o to takový účastník řízení požádá, a za situace, že účastník řízení by pro jazykovou bariéru nemohl účinně obhajovat svá práva v řízení před soudem. Rozhodující je v daném případě skutečnost, že až do doby, kdy krajský soud rozhodl o věci samé napadeným rozsudkem, z žádného procesního úkonu či projevu stěžovatelky nevyvstala potřeba ustanovit jí pro řízení tlumočníka, tak jak to předpokládá § 18 odst. 2 o. s. ř.

Stěžovatelka dále namítla, že jediný pohovor nemohl postačovat pro udělení či neudělení azylu, přičemž některým položeným otázkám nerozuměla, nechápala jejich obsah a neměla dostatek času na jejich zodpovězení a promyšlení. Tuto námitku však stěžovatelka v žalobě neuplatnila. Z pohledu přezkumu kasačním soudem jde o nový právní důvod, který stěžovatelka neuplatnila v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohla. Takový důvod kasační stížnosti je nepřípustný (§ 104 odst. 4 s. ř. s.). Ze stejných důvodů je nepřípustná též námitka splnění důvodů pro udělení humanitárního azylu.

Nejvyšší správní soud tedy, jak ze shora uvedeného vyplývá, shledal stěžovatelčiny námitky dílem nedůvodnými, dílem nepřípustnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo žádné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměla úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. května 2005

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu